

GHEORGHE DUCA ȘI STRATEGIA SCHIMBĂRII: CONTRIBUȚII LA SOCIETATEA BAZATĂ PE CUNOAȘTERE

Ion Hadârcă

According to the author of the article the book of acad. Gh. Duca „Contribution to the knowledge based society”, is an exclusive editorial premiere in our area. It ardently pleads for a decisive and irreversible evolution from society based on lack of knowledge (in which we are now and which makes possible the dictatorship of ignorance and plutocracy) to a modern society, a competitive one, based on the cult of Books, of education and culture, producing of authentic values and worthy of the harvest of such values.

Recunosc din start că nici atunci când am fost solicitat să vorbesc despre această nouă și importantă apariție editorială Georgehe Duca, *Contribuții la societatea bazată pe cunoaștere*, [KNOWLEDGE SOCIETY], Ed.Știința, 2007 dar nu citisem lucrarea ca să-mi formulez o opinie coerentă despre ea, nici ceva mai târziu, după ce am ascultat opiniile unor notorietăți, precum academicienii I.Bostan, T.Furdui, P.Soltan, M.Cimpoi ș.a. și nici chiar acum, după ce am citit și recitit impunătorul volum, nu aș putea spune că mi-au fost accesibile toate ideile cuprinse în carte. Acolo unde savantul operează cu noțiuni, scheme și formule specifice unor domenii de știință pură (chimie, matematică, energetică, transfer de tehnologii sau ecologie) cartea își îngustează într-un sens anumit sfera operațională lectorială, fiind mai mult un apanaj al inițiaților, dar poate că tocmai în aceasta rezidă farmecul indubitabil al acestei cărți: de a oferi surpriza cunoașterii pentru un număr cât mai divers de cititori din diferite domenii, de a prezenta un evantai cât mai desfășurat al panoramei scientologice moderne și de a provoca, a spori neîncetat setea de cunoaștere a enigmelor lumii înconjurătoare și universale.

În această ordine de idei, prin complexitatea și amplitudinea sa problematică, cartea academicianului Gheorghe Duca este chiar o premieră editorială, cum puține cărți de o asemenea anvergură și pondere au fost lansate în spațiul nostru de către alți autori autohtoni. Apărută într-o prestigioasă colecție, *Strategia schimbării* a Editurii Știința, incumbând

Colecția *Strategia schimbării*. Editura Știința

o seamă de opere și nume ale științei mondiale contemporane (Herbert A.Simon, Douglass C.North, Gerald A.Cole ș.a.) noua *Contribuție*...răspunde onorabil, în datele sale esențiale, exigențelor elitare ale contextului. Cred, totuși, că la o eventuală reeditare, după o triere mai riguroasă, s-ar putea renunța la anumite intervenții, discursuri și conspecte periferice, de ocazie. În ansamblu însă, împărtășim într-un totul ideea strategică a cărții care pledează cu ardoare pentru o evoluție decisivă și ireversibilă de la societatea bazată pe ne-cunoaștere (în care ne aflăm acum și care face posibilă dictatura ignoranței și a plutocrației) la societatea modernă, competitivă bazată pe cunoaștere, pe cultul Cărții, al instruirii și al culturii, pe ierarhia unor valori autentice într-o societate producătoare de valori și demnă de roadele unor asemenea valori. Este inutil să mai subliniem că numai în sânul comunității europene se poate realiza un asemenea deziderat!

Problematica diversă abordată în acest studiu polimorf, precum și durata temporală de circa zece ani, care coincide cu traiectoria ascendenței ierarhice a autorului, au determinat în mare măsură structura cărții compartimentată în cinci capitole: *Strategia dezvoltării durabile; Knowledge society, Reforma științei, Mediul și omul; De vorbă cu academicianul Gheorghe Duca*. Titlurile vorbesc de la sine, exprimând plenar conținutul cărții, dar, în același timp, marchează etapele preocupărilor și profilează portretul spiritual al autorului acestei cărți. Este bine încondeiată și schița de portret din prefața cărții *Știința e putere*, aparținând reductibilei publiciste Viorica Cucereanu, precum sunt bine-venite și cele câteva caracteristici succinte din aceeași prefață dintre care, fără a subestima alte ecouri, aș evidenția cuvântul Președintelui Academiei Române, acad.Ionel Haiduc: *Academicianul Gheorghe Duca este un prieten personal apropiat, dar, mai important, este un prieten al Academiei Române (...)*.

Relațiile dintre academiile noastre au fost totdeauna excelente, dar de când academicianul Gheorghe Duca se află la cârma Academiei de Științe a Republicii Moldova ne-am întâlnit mai des, am discutat mai mult, am făcut mai multe planuri de viitor pe care sperăm să le putem îndeplini. Cunoștințele și experiența sa în domenii de mare importanță ale științei contemporane pot fi utile și pentru colegii din România. Vrem ca tinerii și cercetătorii noștri să se întâlnească mereu, să lucreze mai mult împreună și astfel să se apropie mai mult. Iar contribuția sa la întărirea relațiilor și colaborării noastre frățești poate fi covârșitoare.

Avem o limbă și o istorie comună, care trebuie să ne asigure și un viitor comun. Faptul că România a aderat la Uniunea Europeană nu trebuie să ne despartă în niciun fel, ci să ne îndemne să visăm să realizăm un viitor în care și Republica Moldova va fi împreună cu noi în comunitatea care se dezvoltă pe continentul nostru. Prin talentul, priceperea și munca sa, academicianul Gheorghe Duca poate contribui la realizarea acestui scop (sublinierile ne aparțin).

O contribuție de referință, credem, este și cartea în cauză. Or, Cap.I, *Strategia dezvoltării durabile*, tocmai relevă, precum accentuează autorul „perspectivele restructurării societății și necesitatea reorganizării științei și cercetărilor efectuate de savanți în legătură cu tranziția la economia de piață și integrarea europeană”. La fel, Cap.II, *Knowledge society*, și Cap.IV, *Mediul și omul*, (mai puțin, Cap.III și V, de o importanță locală) pun în evidență rolul cercetării și inovării drept pârgii decisive pentru evoluția oricărei societăți orientate spre creativitate și cunoaștere, precum și stringența crescândă a îmbunătățirii climatului ecologic nu doar în spațiul nostru, care, oricum, raportat la parametrii globali, este infinezimal, dar coroborat cu spații limitrofe, poate contribui, odată cu asigurarea securității ecologice a zonei pruto-nistrene, și la echilibrul ecologic regional. Din nou fără a subestima alte compartimente, credem că în acest capitol, de abordare metodică a relațiilor omului cu mediul ambiant, autorul se află cel mai în apele sale, contribuția școlii ecologice a academicianului Gheorghe Duca fiind larg recunoscută pe mapamond. Întâmplarea a făcut să citesc cartea dlui Gheorghe Duca paralel cu investigația ecologică planetară a ex-vicepreședintelui american Al Gore *Adevărul incomod* (Неудобная правда, СПб.: Амфора, 2007), pentru care a fost menționat cu Premiul Nobel, dar, rămânând impresionat de cartea lui Al Gore, am avut prilejul de a constata cu satisfacție și unele avantaje substanțiale ale ecologistului nostru mai avizat în detalii.

De asemenea, aș evidenția din primul compartiment al cărții comunicarea savantului la ședința Consiliului Suprem de Securitate al Republicii Moldova, din martie 2006, *Probabilitatea exploziei munițiilor din Transnistria* (din anumite considerente, reprodus în limba rusă, cu un rezumat în română). Îmi amintesc de rezonanța pozitivă în mass-media la timpul difuzării acestei comunicări, dar cred că traducerea în limbile de circulație europeană și o mai

bună mediatizare diplomatică a studiului ar avea, la rândul-i, efectul unei bombe!

Precum rezultă din studiul efectuat, la depozitul din Colbasna, aflat sub controlul separatiștilor, se mai află circa 20 000 tone de armament inclusiv cca 20 000 tone de material explozibil! O posibilă explozie (zona fiind periodic accidentată) a întregului arsenal de la Colbasna ar echivala, precum se concluzionează, cu explozia a zece kilotone de trinitrotoluen (trotil), similare ca putere cu bomba aruncată asupra Hiroshimei în august 1945, cu o rază de nimicire cuprinsă între 20 și 500 km. Cataclismul ar putea fi însoțit de o catastrofă ecologică de proporții, de afecțiuni geologice și chiar de o imprevizibilă catastrofă umană. Iată, zicem noi, Hiroshima de sub coasta Europei, care coastă europeană, din nefericire, suntem tocmai noi! Împărțășim întru totul îngrijorarea și pledăm pentru evacuarea acestui arsenal apocaliptic. Salutăm, în același timp, curajul autorului de a fi plasat cu luciditate accentele, solicitând, în concluziile investigațiilor sale, inspectarea internațională; informarea populației și a opiniei publice mondiale; demilitarizarea și democratizarea zonei. Totuși, părerea noastră subiectivă este că tergiversarea intenționată (de atâția ani!) a retragerii arsenalului militar imperial și renunțarea de facto la respectarea Acordului de la Istanbul de către Federația Rusă, pune Republica Moldova (și nu numai!) în situația captivului care doar cu forțele proprii nu-și va putea dobândi eliberarea. De aceea numai renunțarea la neutralitate, aplicarea monitoringului internațional al ONU asupra zonei și aderarea Republicii Moldova la NATO pot dezamorsa pericolul.

Ar mai fi multe de evidențiat după lectura acestei cărți valoroase, cu multe subiecte antrenante, bogat susținute de argumente precise și comentarii concludente. Formula oralității, stilul viu și desfășurat fac parte din strategia ambiantă de captare a cititorilor cu diferit nivel de pregătire informațională, iar unele abateri seci și formulări de ocazie nu știrbesc, totuși, ansamblul ideatic impresionant. Avea dreptate publicistul Efim Josanu într-o cronică la această carte din *Literatura și arta* (nr.51, 2007) subliniind că este „o carte ce merită să fie citită. Și nu doar de experți”.

Precum se arată, lucrarea acad. Gheorghe Duca, *Contribuții la societatea bazată pe cunoaștere*, [KNOWLEDGE SOCIETY], Ed.Știința, 2007, este o contribuție valoroasă la dezvoltarea științei academice naționale și o pregătire riguroasă către o abordare monografică, sub aspect interdisciplinar-filozofic, a științelor și a gândirii moderne într-o societate a viitorului globalizant.

Deopotrivă cu virtuțile scientiste și umaniste ale acestor *Contribuții*...înnoitoare, volumul mai comportă și suficiența consistență pentru a risipi îndoiele unora în probitatea unui intelectual și verticalitatea unui savant de primă mână în contextul științei și spiritualității naționale.